

Sokunk szívében régóta élt a vágy, hogy eljuthassunk a Szentföldre, Istennek hála, ez az álom valósággá válhatott!

November 4-én, vasárnap hajnalban Imre atya vezetésével Újszegedről, Szegedről 30-an indultunk vonattal Budapestre, menet közben társult hozzánk Tiszakécske plébánia közösségének néhány tagja Jávorka Lajos atya vezetésével, valamint Budapestről és Egerből is csatlakoztak hozzánk testvérek. Így, zárandokcsapatunk 53 fővel érkezett meg a Tel-Aviv-i Ben Gurion repülőtérre, ahol Berényi Laci (Imre és Lajos atya régi barátja) várt minket, Ő évek óta Jeruzsálemben él, az ottani egyetem doktorandusz hallgatója. Zsidó-keresztény-muzulmán párbeszéd a kutatási témája.

Első utunk Haifába vezetett, sajnos már sötétedett, mire odaértünk, így nem sokat láttunk a városból. A szentmisénk a Kármel hegyén volt a Stella Maris templomban, ahol az Illés prófétának állított emlékhelyet is láthattuk (a keresztény hagyomány szerint a próféta itt élt a Kármel hegyén egy barlangban). Innen Názáretbe vitt a busz bennünket, ahol a ferencesek rendje által fenntartott és működtetett Casa Nova hotel adott nekünk otthont 3 napra. Remek szállásunk éppen a keresztény világ egyik legcsodálatosabb helyszínével, az Angyali Üdvözlés bazilikával szemben épült, így hajnaltól este 9 óráig bármikor bemehettünk imádkozni, hálát adni.

5-én, hétfőn a finom reggeli után buszunk a Tábor hegy felé vette az irányt. A buszban mindig imával kezdtük a napot, majd többnyire Berényi Laci beszélt hihetetlen nagy tudással, felkészültséggel a megtekintendő szenthelyről, annak történelmi, bibliai vonatkozásait feltárva. Buszunk a Tábor hegy közepéig mehetett, innen mikrobuszokkal vagy gyalog lehetett felkapaszkodni a hegy tetejére. A társaság jó része a gyaloglást választotta, igaz betonúton, - bár volt valaki közülünk, aki a rövidebb, sziklás, meredek hegyi úton jutott föl –ám a csodálatos nyári meleg idő és a természet adta szépségek lekötötték a figyelmünket, észre sem vettük, hogy milyen hosszan kanyargott az út felfelé. A Jézus színeváltozásának helyén épült nagyon szép bazilikában volt a szentmisénk. A szentély kupolájának különlegessége az Átváltozás gyönyörű arany mozaikból kirakott ábrázolása. Sillye Jenő, neves katolikus zeneszerző, zenész is útitársunk volt feleségével együtt. Jenő zenei szolgálata gitárjával, énekével még szebbé, emlékezetesebbé tett minden misét. Köszönet Neki!

Názáretbe visszatérve, ebéd után az Angyali Üdvözlés bazilikával ismerkedtünk, amely épület a fölé a barlang fölé épült, ahol az angyal köszöntötte Máriát, illetve a Szent család élt. E kis barlangban található egy oltár, a következő felirattal: „Verbum caro hic factum est” (Az Ige itt

lett testté). Megrendítő volt e szavakat olvasni és imádkozni a barlang bejáratánál. A bazilikát körülvevő magas kőkerítés belsején és a templomban is a világ számos nemzetének szebbnél szebb Mária ábrázolásait láthattuk, büszkék néztük hazánk mozaikalkotását is.

A bazilika után megtekintettük Szent József templomát, Mária kútját, majd este Marcuzzo püspök úr fogadott minket. Személyében nagyon kedves, közvetlen embert ismertünk meg, sok információt kaptunk a szentföldi keresztények nehéz életéről, gondjaikról Imre atya kitűnő tolmácsolása által.

6-án, kedden a Genezáreti tóhoz, illetve annak környékére zárándokoltunk. 9 órakor szentmisén vettünk részt a Nyolc Boldogság hegyén a templom körüli csodaszép parkban. Úgy éreztük magunkat, mint amikor annak idején Jézus a hegyen, a szabadban tanította a tanítványokat, gyönyörű virágokkal, fákkal, madárcsicsergéssel körülvéve. Innen Péter primátusának templomához mentünk, amely a vízhez, a Genezáreti tóhoz vezető sziklatömbre épült, a hagyomány szerint Jézus feltámadása után harmadszor itt jelent meg, ezen a sziklalépcsőn, itt ettek együtt, itt nevezte Pétert elsőségi tisztségbe, mikor ezt mondta: „Legeltesd juhaimat!” (Jn. 21,17). Bent a templomban az oltár előtt látható a Mensa Christi, azaz Krisztus asztala, amelyenél a feltámadt Jézus evett. A Genezáreti tó nagyon szép és kellemes hőmérsékletű, többen térdig bementünk a vízbe egy néhány percre, megérezni az illatát, egy kicsit belegondolni a 2000 évvel ezelőtti eseményekbe, amikor Péter megtudta, hogy az Úr áll a parton, örömeiben kiugrott a bárkából, hogy minél hamarabb találkozzon Vele. Nem időzhettünk sokáig, mert várt ránk a Bárka, amellyel egy kicsit behajóztunk a tó közepe felé. Szép látványban volt részünk, amikor visszanéztünk a hegyre, ahol Jézus tanított, amely tanítást Hegyi beszédként ismerjük.

Ma már motoros bárkák siklanak a vízen, nem úgy, mint Jézus idejében, de nekünk zárándokoknak így is nagy élmény volt a Galileai tavon hajózni. Mikor leállították a motort, Sillye Jenő behangolta a gitárját és örömmel, hálával a szívünkben énekeltünk az Úrnak.

A Galileai tó után Jézus első csodatételének helyszínére, Kánába vezetett utunk. A Csoda Temploma 1879-ben épült egy VI. századbéli szentély romjaira. Nagy valószínűséggel itt állt valaha a zsinagóga, ahol a mennyegzőt tartották. A templom alatti kriptában láthattunk egy nagy kőedényt is, ilyen edényekben tárolták a vizet, valószínűleg ilyen edényben vált a víz borrá Jézus csodatétele által.

Názáretbe visszautazván a vacsora után találkoztunk fokolarinákkal, nagyon kedves lengyel,

zsidó, palesztin származású lányok Ők, akik egy kis előadást tartottak a Szentföldről, majd beszéltek életükről, közösségükről, a vallási felekezetek közötti párbeszéd szükségességéről, fontosságáról. Készítettek kis tárgyakat (edényalátét), amelyeket örömmel megvásároltunk, talán ezen a módon egy picit tudtunk segíteni rajtuk, hiszen nagyon kevesen vannak, de annál nagyobb lelkesedéssel élnek, élük a Szeretetet.

7-én, szerdán reggel korán szentmise volt az Angyali üdvözet templomában, Názáretben, majd tovább utazunk a Jordán völgyébe. Ellátogatunk Jézus Jordánban való megkeresztelkedésének színhelyére Qasr el-Yahúd-ba. Imre atya és Lajos atya megújította kereszttségünket a Jordán folyóban. Kősviatagok között utaztunk tovább. Itt élnek a beduinok nagyon egyszerű viskókban állataikkal. Jeruzsálemen keresztül Betlehembe érkeztünk a Születés bazilikájába. A legrégebbi megmaradt templom. A mai formája 530-ból való Jusztinus császár építette. Sok eleme megmaradt a 326 táján épült Nagy Konstantin bazilikából. A perzsa invázió 614-ben a Szentföld összes templomát elpusztította, kivéve ezt. A homlokzatán levő mozaik a napkeleti bölcseket ábrázolta, melyben a perzsák saját népük viseletére ismertek, és ezért megkímélték az épületet. A bazilika a születés barlangján kívül több barlangra épült. Az egyiket Aprószentek kápolnájává alakították ki, egy másikat Szent Jeromosról neveztek el. Itt élt 34 évig Szent Jeromos 385-től, aki latinra, vagyis az akkori köznyelvre lefordította a Bibliát. A templom központjában lépcsőn lehet lemenni a születés barlangjába. Jézus születésének helyét ezüst csillag jelzi az alábbi felirattal: „Hic de Virgine Maria Jesus Christus natus est”, vagyis „Itt született Jézus Krisztus Szűz Máriától”. A barlangokat 1962-64 között archeológiailag megvizsgálták és restaurálták. A kutatók szerint valóban Jézus születési barlangja. Innen a Pásztorok mezejére mentünk. A „Gloria in excelsis” (Dicsőség a magasságban) kápolnába, ahol az angyali híradásra emlékeznek a zárándokok. Az egyik barlangba mi is behúzódtunk és Sillye Jenő gitáros kíséretével énekeltük az adventi és karácsonyi dalokat. Bizonyára másként fogunk karácsonykor ünnepelni, mert ezek az énekek ott nagyon megtöltődtek szeretettel. Vacsorára egy Palesztin család látott vendégül minket. Beszámoltak életükről, hogyan próbálnak a mindennapos nehézségekben, próbatételekben is szeretni. A férfi mérnök, aki Olaszországban tanult. Sajnos nem tud elhelyezkedni, mert nincs munkája. A feleség angol tanárnő, de ő is csak magántanulókat tanít, mert neki sincs munkája. Betlehem és Jeruzsálem között 12 m magas beton kerítést építettek, szöges dróttal a tetején. Csak írásos engedéllyel mehetnek át az ott élő palesztinok, amit sokszor megtagadnak tőlük. Késő este érkeztünk meg a szállásunkra, mely Jeruzsálemben az óváros szívében volt, a görög katolikus pátriárkátus fenntartásában.

„Jeruzsálem jól megépült város” olvashatjuk a Bibliában. Ez a hely Jézus életének fontos eseményeinek színhelye. Itt mutatták be a Gyermekeket a templomban; itt veszett el és találták meg Őt szülei. Itt tanított, majd siratta a várost. Itt volt az Utolsó Vacsora; itt járta végig szenvedése útját; itt halt meg, támadt fel és ment a mennybe. Feltámadása után Jeruzsálem lett a kereszténység bölcsője, az első keresztény közösségek otthona. Jeruzsálem nem csak a keresztények szent városa, hanem a zsidók és a muzulmánok számára is szent.

8-án, csütörtökön kora reggel kellett kelnünk, mert a Feltámadás bazilikában volt a szent mise. „Szentsír” templomának is szokták nevezni, mert itt őrzik Jézus sírját. Mélyen megérinti a zárandok szívét az a tény, hogy itt volt Jézus, itt halt meg értünk a kereszten. Jézus keresztféjének sziklája mellett álltam megrendülve és hálát adtam, hogy megváltott. Minden szentmisén a helyhez kapcsolódó evangéliumi részt hallhattuk, ami eleve szívszorongató és nagyon megható volt. Ezután az ódon falak között a templomtérre mentünk, melyet Templom hegynek is szoktak nevezni. A hagyomány a Moria hegygel azonosítja, ahol Ábrahám kész volt feláldozni fiát, Izsákot. Az oda vezető úton ráláthattunk a Sirató falra. Más néven „Nyugati fal”, mely az utolsó Szentély egyetlen maradványa Kr. e. 20-ból. Ez a világ zsidóságának legszentebb kegyhelye. Nevét onnan kapta, hogy a bizánci korban egyszer egy évben megengedték a zsidóknak, hogy sirathassák népük szétszórattatását és siránkozzanak a Szentély romjai felett.

A sorban állás után egy nagy téren, a Templom téren találtuk magunkat. Ezt a teret Heródes király alakította ki. 50-60 tonnás kőtömbökre emeltette fel a nagy templomát, melyet a perzsa invázió alatt teljesen felégettek és leromboltak, de maga a „Templom tér” megmaradt. Jelenleg a Szikla Mecset és az El Aksa Mecset áll azon a helyen, ahol Jézust egykor a templomban megtalálták. Az egész tér a muzulmánok fennhatósága alatt áll. Szerintük Mohamed itt ment fel a mennybe szárnyas paripán. A nyolcszögletű épület kupolájának arany burkolatát a Jordán király adományozta. Jelenleg mindkét mecsetet csak muzulmánok látogathatják.

Innen busszal folytattuk utunkat Qumranba. 1947-ben két ifjú beduhin pásztor kecskéjüket keresvén véletlenül találtak rá a cserépedényekben elrejtett 2000 éves tekercsekre, melyeket az esszénusok rejtettek el a közeli barlangokba a rómaiak elől menekülve. Amikor a hely romjai feltárássra kerültek, egy teljes esszénus kolostort találtak itt. A felfedezés óriási hatással volt a keresztény világra, mivel azok a bizonyítottan a kereszténység születésének idején íródtak.

A következő állomásunk a Holt-tenger volt, ahol bekentük magunkat a fekete iszappal és mókásan lebegtünk a víz felszínén. A Holt-tengerre mind az izraeliek, mind a palesztinok igényt tartanak. A 420 méterrel a tengerszint alatt lévő Holt-tenger a föld legmélyebb pontja és a világ egyik természeti csodája. A vízében való megmártózás kihagyhatatlan élmény, mivel extrém magas sótartalma miatt sűrűbb minden más tenger vizénél. Emiatt nincsenek benne halak és bárkit fenntart a felszínen. Jerikóba a „Pálmák városába” vitt az utunk. Jézus Jeruzsálembe vezető útján Jerikón ment keresztül.

Itt élt egy kis ember, Zakeus a vámszedő, aki felmászott a szikomorfa tetejére, hogy jobban láthassa Jézust. Jézus megszólította Zakeust és kérte, hogy jöjjön le a fáról, mert nála szeretne megszállni. Zakeus történetét Lukács evangéliuma 19,5-9 mondja el.

Jerikótól nyugatra található a Kísértés hegye. A hagyomány szerint Jézus ide vonult el és negyven napon keresztül böjtölt, ellenállva az ördög ajánlatának. Visszaindultunk Jeruzsálembe. Közben kitérőt tettünk a sivatagba és megálltunk egy sziklás, hegyes helyen, ahol elmélkedhettünk azon, hogy Jézusnak is itt kellett elhaladnia szüleivel Názáretből Betlehembe. Este a szálláson Annie – egy 26 éve a Szentföldön szolgáló francia fokolarina - látogatott el hozzánk. Elmesélte, hogyan élnek ott kint az evangéliumot, az Új parancsot. Szívesen fogadta a közösség nevében az ajándékokat, melyet a kint élő keresztény gyerekeknek hoztunk.

9-én, pénteken reggel busszal indultunk a Mennybemenetel kápolnához. Ez az a hely, ahonnan Jézus a mennybe ment a feltámadását követő 40. napon. Ma mecsetként működik. A keresztényeknek megengedik, hogy évente egyszer mennybemenetelkor szertartásaikat itt tartsák. Innen a Miatyánk templomba mentünk. A Karmeliták átriumos udvarát oszlopos fedett kerengő veszi körül. A falon 60 nyelven olvasható a Miatyánk. Az evangéliumon alapuló hagyomány szerint itt tanította Jézus az apostoloknak a Miatyánkot. Ennek a hegyoldalnak nagy részét a világ legnagyobb zsidó temetője foglalja el, amelynek jelentősége nem csak történelmi. Világszerte sok zsidó szeretné, ha itt temetnék el, mert úgy tartják, hogy itt lesz a feltámadás és az utolsó ítélet (Joel 4,1-2).

Az olajfák hegyének lejtőjén az Agónia bazilikába mentünk. Nemzetek Templomának is nevezik, mivel több ország közös összefogásával építették föl. A templomot az olasz építész Barluzzi tervei alapján építették. Jézus és tanítványai az utolsó órákat a Getszemáni kertben töltötték. Az épület homlokzaton található mozaik azt ábrázolja, amikor Jézus felajánlja szenvedését (Lk 22,42). A templomban találhatjuk az Agónia sziklát, amelyen Jézus imádkozott és vérrel verejtékezett az elfogatása előtti éjjelen. A Dominus Flevit, „Az Úr sír” egy könnycsepp formájú templom az Olajfák hegyének lejtőjén áll, szemben a Templom hegygel. Itt siratta meg Jézus Jeruzsálemet, amiért azt hamarosan lerombolják. A Getszemáni kert 1000-1200 éves olajfái kerítéssel körülzárt, a ferencesek által szépen gondozott kert. Megálltunk a kerítés mellett. Berényi Laci, az idegenvezetőnk (aki a Szentföldön végzi a kutatásait doktori disszertációjához) csodálatos gondolatsort indított el. „Jézus nem kérdezte az Őt korbácsolóktól, hogy miért?? Nem szólt az Őt gúnyolókhöz, hogy miért??? Nem kérdezte az Őt keresztre feszítőktől, hogy miért??? Jézus csak szótlanul Isten akaratát követte. És mi hányszor mondjuk, hogy miért pont én?? Miközben Istent okoljuk mindenért. Istennek célja van, bármi is történik velünk. Lehet, hogy nem vesszük észre, az is lehet, hogy csak sokkal később jövünk rá! Isten nem a büntető ISTEN, Ő a SZERETET!” Mindannyian megrendülve hallgattuk Laci szavait. Szótlanul peregetek a könnyeim és sokszor magamra ismertem. Elképzeltem, hogy ha minden ember szeretné egymást milyen jó lenne, mert a szeretettől minden és mindenki megváltozna, nem lenne háború. A Getszemáni kertben szentmisével folytatódott a napunk a szabadban. Ebédet a fokolár mozgalom kertjében fogyasztottuk el, ahol szép kilátás nyílt az óvárosra. Szeretnék a telkükön saját közösségi házat építeni, de az építési engedélyt nem

kapták meg, pedig a tervek már 10 éve elkészültek. A kert szomszédságában található a Szent Péter Gallicantuban (ahol a kakas szólt) templom. Péter itt tagadta meg mesterét pontosan úgy, ahogy Jézus megjövendölte: „Mielőtt a kakas kétszer szólna, háromszor tagadsz meg engem” (Mk 14,66-72). Az ásatások alátámasztották, hogy a templom Kaifás házának helyén épült. Miután Jézust a Getszemáni kertben elfogták, ebbe a házba hozták. Itt töltötte az egész éjszakát, s itt zajlott le első pere. Az óvárosról készült makettet nézhettük meg a templom szomszédságában.

Mária elszenderedésének temploma, a Dormitio bazilika volt a következő úti célunk. A keresztény Sion hegy legimpozánsabb építménye. Az altemplomban egy kőszobor az álomba szenderült Szűz Máriát ábrázolja halálos ágyán. Itt megtaláltuk a magyar oltárt, melyet magyarok készítettek, ezt nemzeti színű szalaggal díszített koszorú is jelezte. Egy hárfázó Dávid szobor mellett elhaladva az Utolsó vacsora termében értünk, a szentmise alapításának helyére. A Coenaculum színhelye „egy nagy vacsoráló hely, berendezve” (Mk 14,15). Az első keresztények már az 1. században építettek itt templomot, amit a bizánciak megnagyobbítottak. A perzsák 614-ben lerombolták, melyet aztán a keresztések újjáépítettek. A jelenlegi épület egy 14. századbéli renoválás eredménye gótikus ablakokkal és keresztes boltívekkel.

10-én, szombaton reggel a Szentsír templomába mentünk. A Szentsír fölé bazilikát építettek. A bazilika centrumában egy gazdagon díszített rotunda közepén, díszes baldachin alatt áll a Szentsír, a Feltámadás sírja. A kemény sírlapot – ahogy a szemtanúk leírták - Hakim szultán katonái nem tudták széttörni. Így a sírpadot, amely ma látható, eredetinek tartják a régészek. Itt feküdt Jézus teste. Ezt márvánnyal burkolták, hogy védjék. Felette a Feltámadást ábrázoló ikonok vannak. A sírkamrába 3-4 ember fér el imádkozva. A Szentsír templomot először Nagy Konstantin császár építtette a Niceai Zsinat után Kr. u. 326 táján, majd 1100 táján a keresztes lovagok átépítették. A templom a Koponyákról elnevezett hely (Golgota sziklája vagy latinul Kálvária) és Jézus sírja fölé épült. A Damaszkuszi kaputól a Jaffa kapuig az út a keresztény negyeden keresztül vezet, ami a bizánci birodalom idején alakult ki. Konstantin létrehozta a keresztény birodalmat, rómaiból római keresztény lett. A bizánci fennhatóság a 7. századig maradt fenn, amikor a területet a muzulmán birodalom hódította meg. 638-ban Mohamed utóda Omar Khalifa meghódította Jeruzsálemet és a város, ami előbb pogány, majd keresztény volt, ezúttal muzulmán lett – ezért láthatóak a keresztény negyedben is mecsetek. Mindez így is maradt a 20. századig. A ma is látható falak a 16. századból, Szulejmán szultán idejéből valók. Utunk utolsó szentmise áldozatát a Szentsír templom egyik kápolnájában mutatták be.

A Bethesda fürdő ásatásai volt a következő helyszín, melyet a Szent Anna templom szomszédságában tártak fel 871-ben. Az ásatások során előkerült sok olyan tárgy, mely bizonyítottan Krisztus idejéből való. Ez az a fürdő, mely János apostol írásai szerint Jézus a nyomorék embert meggyógyította. A Szent Anna templom helyén Jézus nagyanyja lakott. Itt született Mária. A templom akusztikája nagyon jó, csodálatosan hangzott a Himnusz.

A Via Dolorosa, a keresztút, melyen Jézus megkezdte útját és cipelte keresztjét a Koponyák hegyéig a mai Szentsír templomig tartó út. Szerke a világból érkeznek zárándokok, hogy végigmenjenek ezen az úton Jézus szenvedéseinek tiszteletére. Mi is végig mentünk és imádkoztunk az egyes stációknál. Vele voltunk mi is Jézus. Vittük a saját keresztünket, melyet nekünk adtál. „Imádkunk Téged Krisztus és áldunk Téged, mert szent keresztet által megváltottad a világot!”

Délután az utolsó helyszínre mentünk Ein Karem-be. Itt lakott Erzsébet Mária unokatestvére, akit a Szent Szűz meglátogatott. A templom kertjének falán a Magnificat olvasható sok nyelven. A virágos és festői környezetbe illő templom a hegy oldalában Barluzzi olasz építész tervei alapján épült 1935-ben, a freskók Szűz Mária látogatását ábrázolják. A templom kriptájában található az a szikla, ahol a gyermek Jánost bujtatták el Heródes katonái elől. Ennek a helynek a közelében van az a templom, amit Keresztelő Szent János születésének emlékére építettek, ahol Zakariás háza volt.

Az este a búcsú és köszönet nevében zajlott. Mindannyian köszönetet mondtunk Imre és Lajos atyának, Berényi Lacinak. Volt egy vendégünk Dominik. Kint élő szlovákiai fokolarino. Megszívlelendő tapasztalatot mondott a magyar és szlovák kapcsolatok alakításáról. Sillye Jenő dalaival búcsúztunk a Szentföldtől. Szívünkbe bevésve örök időkre a megváltó Jézus alakja, akit hoztunk haza az itthon maradt testvéreinknek.

Lucz Ilona és Juhászné Marika